

LIBRIS

We know
books

IOAN-AUREL POP
ANTIROMÂNISMUL
DE LA NEDREPTATE ISTORICĂ
LA DENUNȚ CULTURAL

Cluj-Napoca, 2026

© Editura Școala Ardeleană, 2026
Cluj-Napoca, str. Mecanicilor nr. 48
Redacția: tel.: +40 364 117 252; +40 728 084 801
e-mail: office@scoalaardeleanacluj.ro,
redactie@scoalaardeleanacluj.ro
Difuzare: tel./fax: +40 364 117 246; +40 728 084 803
e-mail: difuzare@scoalaardeleanacluj.ro,
esadifuzare@gmail.com
www.scoalaardeleanacluj.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

POP, IOAN-AUREL
Antiromânismul : de la nedreptate istorică
la denunț cultural / Ioan-Aurel Pop.
Cluj-Napoca : Editura Școala Ardeleană, 2026
Conține bibliografie

ISBN 978-630-314-463-4

94

Editor: Vasile George Dâncu
Redactor-șef: Alina Hucai

Redactor: Diana Duma
Copertă & paginare: Paul Burcia

Cuprins

În loc de argument
Deșteaptă-te, române! | 7

Introducere | 11

I. NEDREPTATE ISTORICĂ

Cum s-a înfăptuit România? | 21
Identitatea românilor în jurul anilor 1200 | 43
Imnul de stat – între trecut și viitor | 59
Un crâmpci de Imn românesc: „Mihai, Ștefan, Corvine” | 77
Austria cea democratică, bogată și disprețuitoare... | 95
Rusia, eternul agresor | 111
„În căutarea românului perfect...” | 123
„Disprețul suveran” | 137

II. DISCRIMINARE NAȚIONALĂ

Discriminarea românilor medievali | 155
„Toleranța” în Transilvania acum 450 de ani | 163
Mișcarea națională românească din Transilvania
de la 1590 la 1790 – antidotul discriminării | 175
Măsurile discriminatorii în lume înainte de 1945 | 195
Evrei și români: un portret colectiv | 207
Discriminarea, lupta cu istoria, lupta cu viața? | 251
„Corectitudinea politică” | 265

III. DENUNȚ CULTURAL

Despre răscolirea nechibzuită a trecutului	283
Lista rușinii...	295
Memoria colectivă: „Cine-au îndrăgit străinii...”	303
Fervoarea demolării	315
Războiul contra valorilor istorice	323
Cum am fost acuzat de antisemitism	347
Goga și iarăși Goga	357
Eminescu și străinii	371
Dreptatea lui Mircea Vulcănescu	387
Cum trebuie aplicată Legea Vexler	397
Oare a salvat Fericitul Iuliu Hossu evrei de la deportare?	407
Moșteniri controversate: episcopul Márton Áron	419
Soarta lui Adrian Păunescu	427
Simțul istoric	435
Istoria predată la școală, ca viață și ca politică...	449
Câteva rânduri pentru criticii Academiei Române	461

Concluzii | 473

Bibliografie selectivă | 489

Repere biobibliografice | 493

ÎN LOC DE ARGUMENT

Deșteaptă-te, române!*

*Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani.*

*Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!*

* Imnul național actual al României (stabilit legal în 1990) conține cele 11 strofe ale poemului intitulat „Un răsunet”, scris de poetul romantic transilvănean Andrei Mureșianu (1816-1863), în contextul Revoluției române de la 1848-1849 și publicat în 21 iunie 1848, în numărul 25 al periodicului brașovean *Foaie pentru minte, inimă și literatură* (suplimentul literar al *Gazetei de Transilvania*). Muzica a fost compusă de Anton Pann (1796-1854), vestit cântăreț, poet, etnograf și muzician sau de un elev al său – Gheorghe Ucenescu.

Cum s-a înfăptuit România?

ÎN OPINIA PUBLICĂ ROMÂNEASCĂ persistă de mult timp ideea că România s-a înfăptuit târziu și că însăși noțiunea de România este o realitate nouă, „inventată” în secolul al XIX-lea. Cei care au această convingere uită că noțiunea de Țara Românească și realitatea care o acoperă sunt vechi de la cumpăna mileniilor unu și doi și că sunt sinonime cu numele de România sau Romania. Cea din urmă formă – fiindcă termenul de România, cu vocala „â”, nu poate fi redat în limbile vechi ale izvoarelor istorice – este și ea prezentă în mărturii, încă din mileniul întâi al erei creștine. Romanii (cu accent pe ultima silabă, pe cei doi de „i”) sunt prezente peste tot, deopotrivă la nord și la sud de Dunăre, cu mult înainte de anul o mie¹. Cu alte cuvinte, România modernă,

1 O anumită „Romania” care avea să facă o frumoasă carieră în regiunea noastră va fi aceea din zona Constantinopolului și a Traciei, unde s-a păstrat amintirea politică a Imperiului Roman. Dar numele de „Romania” de acolo are exclusiv înțeles politic, fiindcă populația de bază era de limbă greacă. Această „Romania” apare cu numele pe hărți medievale și moderne timpurii și creează confuzie, fiindcă nu are nicio

În anumite granițe cunoscute și consacrate, este o creație nouă, dar Româniile sau Romaniile medievale s-au înscris în conștiința colectivă de mult. Poporul român, prin înaintașii săi daco-romani și apoi prin proto-români, a numit aceste nuclee politice *Terrae Romanae*, adică Țări Române sau Țări Românești (la singular, „Țara Românească”, ceea ce este echivalent cu „Țara Germană” [*Deutschland*], „Țara Engleză” [*England*], „Țara Finică” [*Finland*], „Țara Maghiară” [*Magyarország*] etc.). Iar a avea mai multe țări ale aceleiași popor în același timp nu este nimic neobișnuit: Imperiul Romano-German avea pe la 1800, la desființarea sa de către împăratul Napoleon, circa 360 de state, multe locuite de poporul german. După Napoleon, aceste entități s-au redus cam de zece ori.

Dacă în Occident, ideea statului național a fost mai timpurie (secolele XV-XVI), în Orient, lucrurile capătă contur în acest sens abia în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea. În aceste secole, cei mai luminați dintre greci, cehi, slovaci, croați, polonezi, lituanieni, estonieni, letoni, ucraineni, români, bulgari, sârbi și alții – adică dintre acele popoare care nu aveau state naționale sau nu aveau state naționale moderne și unitare – au fost animați de ideea națională, imitând ceea ce francezii, englezii, spaniolii și alții făcuseră mai devreme. Cei mai

legătură politică directă cu România modernă, în care numele reflectă etnia. Legătura celor două „Romanii” este doar istorică și filologică. Amândouă au fost cândva părți ale Imperiului Roman, care le-a dat numele.

mari intelectuali și politicieni ai acestor neamuri au înțeles un lucru elementar: fără stat național, popoarele lor riscuau să fie înghițite de imperiile rapace, să fie deznaționalizate sau silite să emigreze. Românii, care până la 1859 aveau doar două state autonome, supuse Porții, restul, adică mai mult de jumătate dintre ei, fiind risipiți în Imperiul Țarist, în Imperiul Otoman și mai ales în Imperiul Habsburgic, au înțeles prin elitele lor că nu aveau altă alternativă decât unirea. Revoluția Română de la 1848-1849 a trasat programul de dezvoltare al românilor și de formare și consolidare a României până la 1918.

Prin urmare, după 1848, obiectivul fundamental al românilor, care formau încă din secolele al XVII-lea și al XVIII-lea o națiune modernă, s-a dovedit a fi unitatea politică națională. Au înțeles atunci conducătorii (dar nu numai ei) românilor că orice națiune merita să aibă propriul său stat unitar, privit drept cadru de conservare și dezvoltare a corpului național, în ansamblu, și al fiecărui individ care compunea acest corp. Imperiile multinaționale dădeau semne de oboseală, nu se mai puteau menține prin preceptele lor medievale depășite, prin absolutism și neoabsolutism, prin soluții parțiale și prin reforme controlate, care nemulțumeau grav popoarele asuprite.

După 1848, dorința masivă de unire a românilor într-un stat național a fost conjugată cu acțiunile pe plan internațional, de obținere a sprijinului marilor puteri. Românii știau că, fără suportul unora dintre marile puteri, efortul lor intern de unire nu putea avea succes și că unirea trebuia făcută în etape, cum aveau

să procedeze și italienii și germanii. Era clar că, înainte de unirea provinciilor ocupate efectiv de străini, trebuia format un nucleu de stat național din Moldova și Țara Românească, care erau state cvasi-independente, aflate doar formal sub suzeranitatea otomană. Unirea românilor într-un stat național a cuprins următoarele etape sau momente-cheie:

1. 1859 (1848-1859-1866): unirea Moldovei și Țării Românești într-un stat, numit oficial România și reformat după principiile occidentale;

2. 1877 (1877-1878-1881): Războiul pentru Independența României și lupta pentru recunoașterea oficială a independenței absolute a țării pe plan internațional; unirea Dobrogei cu România și proclamarea țării drept regat;

3. 1918 (1914-1918-1920): participarea românilor și a României la Primul Război Mondial; unirea cu România a Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei; recunoașterea pe plan internațional a statului național unitar român în granițele sale istorice.

Jumătatea secolului al XIX-lea și deceniile care au urmat au marcat pentru mai multe națiuni o epocă de formare sau de consolidare a unității lor politice. Așa a fost cazul germanilor, italienilor, românilor, dar și al americanilor, care, în urma Războiului Civil, au evitat secesiunea și au întărit forța națiunii lor. „Ora astrală” (cum ar spune Stefan Zweig) a românilor a fost anul 1918, când, prin aplicarea dreptului la autodeterminare –

oficializat în urma declarației președintelui Woodrow Wilson, din ianuarie 1918 – s-au unit provinciile istorice cu Regatul României. Actele înfăptuite în 1918 au fost recunoscute oficial de către marile puteri la Conferința de Pace de la Paris din 1919-1920. Tratatul special cu Austria (la Saint Germain), cu Bulgaria (la Neuilly-sur-Seine) și cu Ungaria (la Trianon) au consacrat pe plan internațional ceea ce poporul român decisese în anul 1918, adică noua componență a țării și noile granițe ale României. Numai Rusia Sovietică (din 1922, URSS), absentă de la conferința de pace, nu a recunoscut unirea Basarabiei cu România, dar au făcut-o, în schimb, marile puteri occidentale. Noul cadru politic-teritorial din Europa Centrală a creat, după 1918, condițiile favorabile dezvoltării națiunilor, dar a conținut și germenii unor rivalități și contradicții, acutizate odată cu accentuarea revizionismului. Oricum, în 1919-1920, pentru prima oară în istorie, marile puteri au ținut seama și de voința popoarelor, nu numai de propriile interese, când au aprobat noua arhitectură a Europei. Această arhitectură, în ciuda modificărilor mari pe care le-a suferit după Al Doilea Război Mondial, este validă în linii mari și astăzi. După căderea comunismului, configurația de la 1919-1920 s-a subrezit pe alocuri și s-a consolidat în alte locuri. Natural, perdanții și frustrații critică tot ceea ce s-a întâmplat de la Primul Război Mondial încoace, nemulțimiți de toate deciziile care au dat dreptate popoarelor dornice de progres și de afirmare în istorie, după secole de discriminare.

Acestea sunt faptele. Firește, regimul comunist din România – o ordine de stat adusă la noi pe tancurile

sovietice și continuată de anumiți români – a avut o atitudine paradoxală în prezentarea istoriei noastre și mai ales a formării statului național:

1. În prima sa etapă (1948-1962/1964), numită de literați „obsedantul deceniu” (etapa proletcultistă și internaționalist-proletară), chiar și numele de român era socotit de ocară, istoria națională era egală cu zero, se striga pe străzi că „Stalin și poporul rus/ Libertate ne-au adus!” și că „URSS/ Bastion al păcii e!”. Pe atunci, numai pomenirea elogioasă la clasă sau în amfiteatre a lui Mihai Viteazul sau a lui Alexandru Ioan Cuza putea aduce după sine luni și ani de detenție.

2. În a doua etapă (1962/1964-1977-1980), asistăm la un deceniu și jumătate al relativei destinderi, când valorile naționale consacrate revin în spațiul public și când socialismul nostru părea că va avea o față umană; s-au reintrodus în școli clasicii și modernii literaturii noastre, de la Arghezi și Blaga până la Eugen Ionescu; s-au făcut traduceri din literatura universală, de la Kafka până la Edgar Allan Poe și William Faulkner; nu s-a intervenit militar în Cehoslovacia; s-au stabilit relații diplomatice cu RFG, cu Israelul, cu țările arabe, cu mișcarea nealiniaților etc.; istoria a fost prezentată mult mai realist, cu păstrarea, totuși, a unor teme tabu, ca, de exemplu, monarhia modernă.

3. În a treia etapă (1980-1989), prefigurată chiar prin anii 1970, se trece clar la naționalismul comunist și la regimul comunist de model aproape asiatic; în acești circa 10 ani, istoria României a devenit albă, imaculată,

și exclusiv glorioasă, iar „geniul Carpaților” a ajuns să fie plasat în fruntea voievozilor etc.

De aceea, noi, românii, am intrat în epoca de libertate cu un mare handicap în raport cu vecinii din alte țări foste socialiste. Niciunii dintre vecinii noștri, cu excepția popoarelor trăitoare în URSS, nu avuseseră un asemenea regim. Ca urmare, după 1989, a urmat o descătușare *sui generis* care ne-a adus mari suferințe, iar pe tărâmul istoriei ne-a determinat să cădem, de multe ori, în extrema cealaltă, adică să credem că – din moment ce comunismul ne mințise că trăisem, cu excepția capitalismului, numai epoci de glorie – nu fuseserăm buni de nimic niciodată.

În anii aceștia din urmă s-au rostit (și se vor mai rosti) despre România și despre români atâtea vorbe drepte și nedrepte, încât s-ar putea scrie cărți întregi. Unele dintre aceste rostiri sunt sincere, altele sunt viclene, unele sunt documentate, altele ivite din false credințe și prejudecăți crase. Cum regimul comunist nu este încă uitat, mulți români preferă să audă altceva decât discursul oficial de atunci, chiar dacă acest discurs nu a cuprins în întregime și întotdeauna minciuni, contrafaceri și lozinci. Din moment ce ne-am cucerit dreptul de a spune adevărul sau și adevărul – deși puțini știu ce este adevărul istoric – mulți confundă textele care contrazic istoriile vechi cu acest adevăr. Cu alte cuvinte – cred unii – este mult mai incitant să spui și să scrii, acum, când este liber de la stăpânire, că românii nu au făcut nimic în istorie, decât să pretinzi că au fost și glorioși câteodată,